

# Anatomı Dersinde Başarıyı Etkileyen Faktörlerin Bir Anket Çalışmasıyla Değerlendirilmesi

Bülent Sabri CIGALI<sup>1</sup>, Tunç KUTOĞLU<sup>1</sup>

## ÖZET

**Amaç:** Anatomi dersinde başarıyı etkileyen sosyal ve çevresel faktörleri anket yolu ile belirlemek amacıyla bu çalışma planlanmıştır.

**Gereç ve Yöntem:** 98-99 ve 99-00 öğrenim yıllarında Tıp fakültesi 2. Sınıfı bitiren öğrenciler arasından her dönem için en başarılı ve en başarısız 25'er öğrenci seçilmiştir. Bu öğrencilere yıl sonunda bir anket yapılmıştır. Toplam 50 başarılı ve 50 başarısız öğrencinin verdiği yanıtlar değerlendirilerek sorulan faktörlerin başarıya olan etkileri araştırılmıştır. Yanıtlar SPSS 10.0 istatistik programında ki-kare testi ile değerlendirilmiştir.

**Bulgular:** İki faktörün başarıya olumsuz etki ettiği anlaşılmıştır. Bunlar öğrencinin ikamet ettiği yer ve babanın eğitim durumudur. Arkadaşları ile birlikte veya kendi başına bir evde kalan öğrencilerde ve babasının eğitim düzeyi yüksek öğrencilerde başarı düşmektedir ( $p < 0.05$ ).

**Sonuç:** Bu gibi çalışmalar öğrencilere bilinçli bir danışmanlık hizmeti verilmesi yönünde katkı sağlayacağı gibi, üniversitelerin öğrenci sosyal hayatına yönelik çalışmalarında yönlendirecektir.

## SUMMARY

### EVALUATION OF THE FACTORS WHICH EFFECT THE SUCCESS IN ANATOMY BY A QUESTIONNAIRE

**Purpose:** We planned to investigate the social and environmental effects to the students' success in anatomy lessons with using a questionnaire.

**Methods:** At the end of the 98-99, 99-00 educational years, the first successfull 25 students and 25 unsuccessful students were participated to the study each year. Totally 100 students were evaluated.

**Result:** As a result (1)if a student lives in a private house with or without his/her friends, (2) if his/her father has a high education, success is effected negatively ( $p < 0.05$ ).

**Conclusion:** These kind of studies will help to give correct advices and directed the way of universities who arrange the students' social and environment base.

## GİRİŞ

Tıp fakültelerinde eğitim ve başarı değişen bilimsel koşullar çerçevesinde güncellliğini koruyan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim formatları dünyada ve ülkemizde çeşitli farklılıklar gösterirken, işin özüne bakıldığından temel amacın; belirli konuları öğrenciye tanıtmak, ona bu bilgileri geliştirmenin yolunu öğretmek, onlara objektif bilimsel düşünce kazandırmak olduğu tartışılmazdır. Başarının ise ölçütleri çok geniş bir çerçevede incelenebilir ve bu konu artık ölçme ve değerlendirme adı altında üniversitelerin eğitim fakültelerinde ders olarak verilmektedir. Başarıyı etkileyen faktörler ise yine çok geniş kapsamlı değerlendirmeye tabii tutulabilir. Bu çalışmada tıp fakültelerinde temel bilim dallarından biri olan Anatomi dersinde sosyal ve çevresel faktörlerin başarıyı nasıl etkilediğini ortaya koymaya çalıştık. Çevresel ve sosyal etkilerin başarıyı ne derece etkilediğinin bilinmesi,

universitelerin bu faktörler ile ilgili olumlu yaklaşımlar üretebilmesini sağlayabileceği gibi, ailelere verilebilecek danışmanlık hizmetinde yeni bir aşama da kaydedilmiş olacaktır.

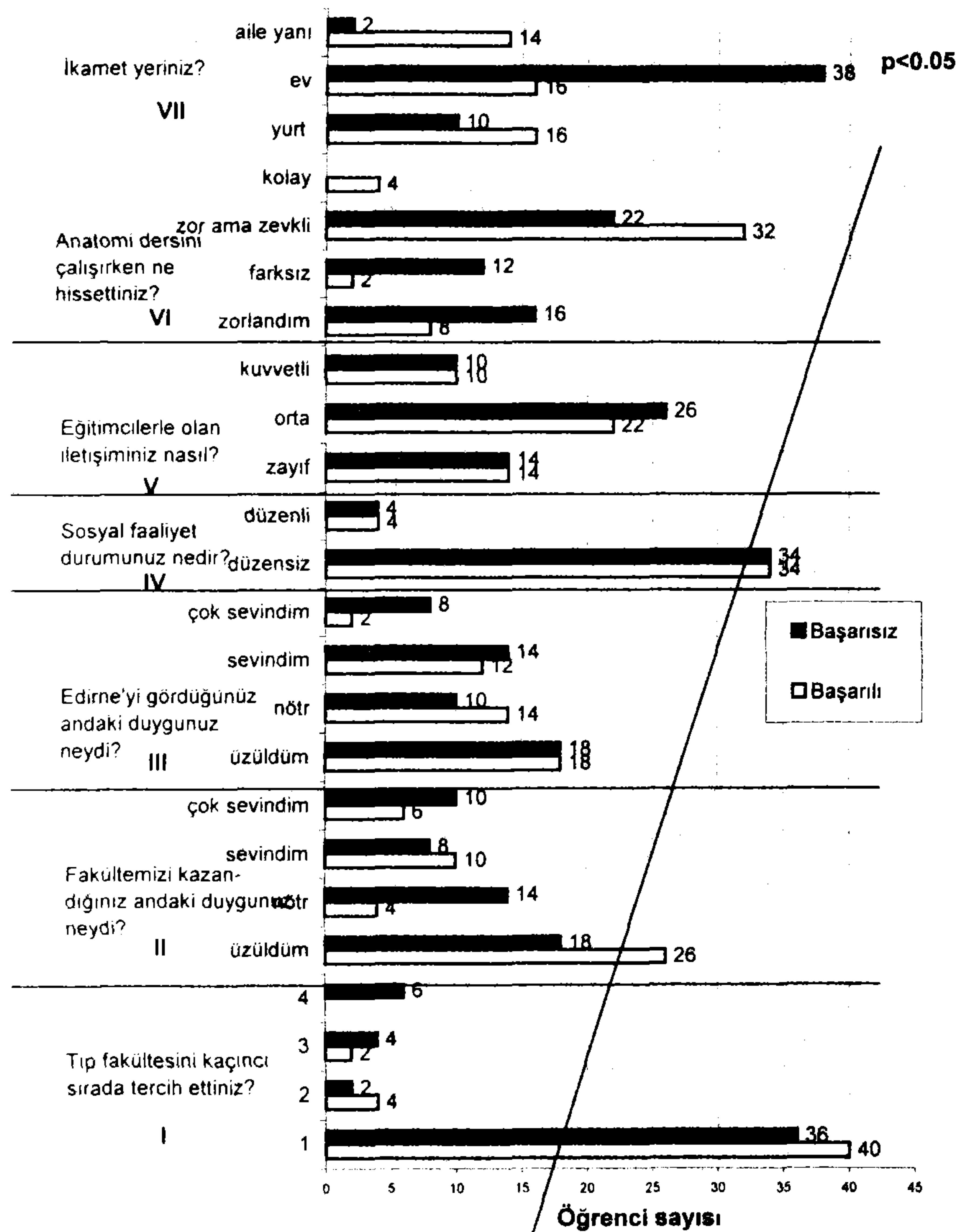
## ARAÇ VE YÖNTEM

Fakültemiz Anatomi Anabilim Dalı'nda Anatomi eğitimi 1. Sınıf 2. Dönem ve 2. Sınıf 1. ve 2. Dönemlerinde toplam 3 sümestr olarak verilmektedir. Öğrenciler bu üç dönemde aldığı not ortalamalarına göre başarı sırasına dizilmişlerdir. Bu listede ilk 25'e giren öğrenciler başarılı grup, son 25'e girenler ise başarısız grup olarak alınmıştır. Bu iki gruba da 14 adet soru içeren bir anket uygulanmıştır. Çalışma 1999 ve 2000 yıllarında tekrar edilmiştir. Anket soruları öğrencilerin sosyal, çevresel ve ekonomik durumlarını sorgulamaktadır (Şek.1). Elde edilen sonuçlar SPSS 10.0 istatistik programında Ki-Kare testi ile değerlendirilmiştir. Her bir sorunun başarıya etkisi araştırılmıştır.

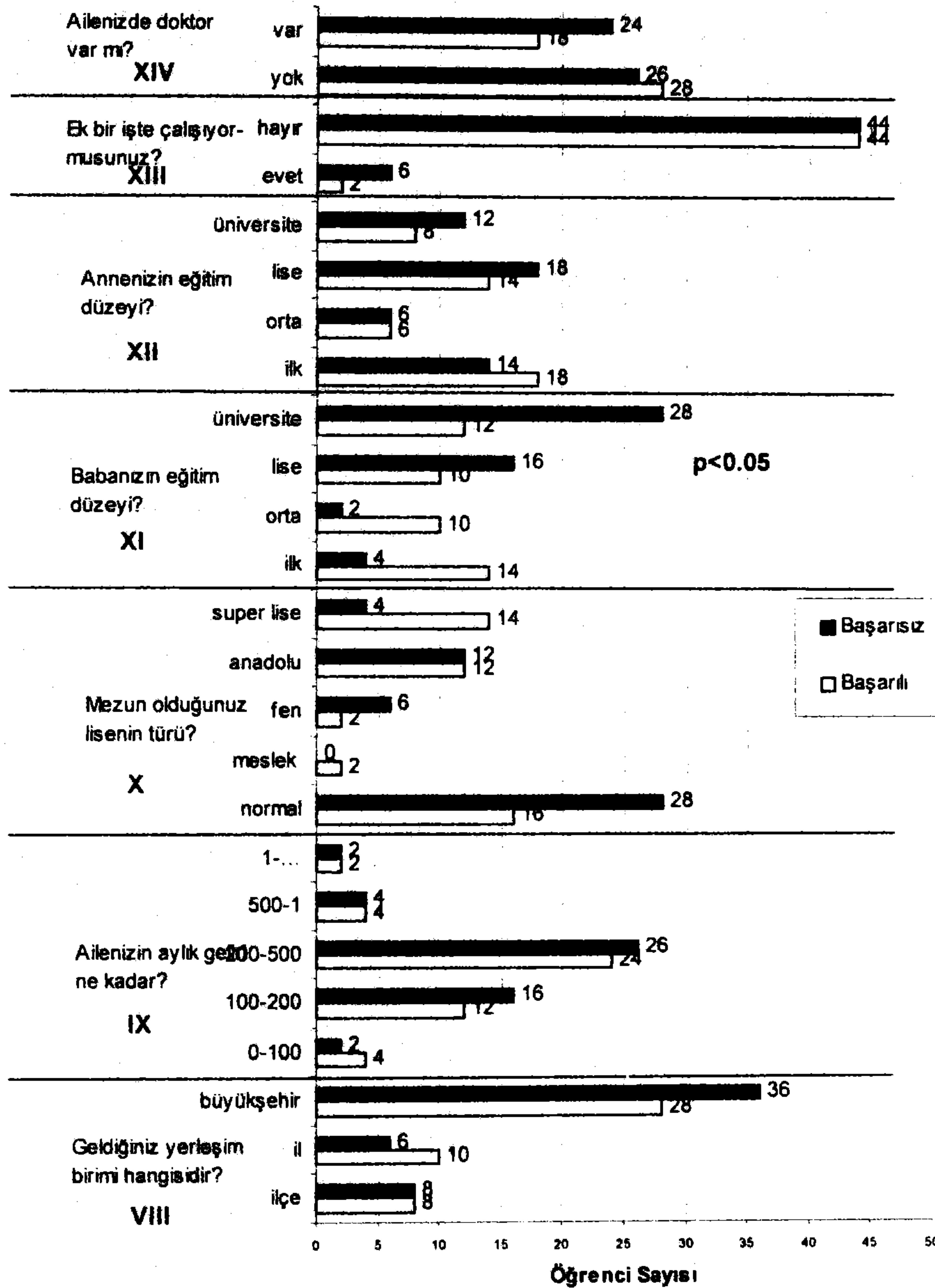
**BULGULAR**

Anket soruları ve yanıtları her iki grup için karşılaştırmalı olarak şekil 1 ve 2'de verilmiştir. Grafiklerden anlaşılabileceği gibi başarıya olumsuz etki eden iki faktör olduğu

görülmektedir. Bunlardan birincisi kiralık evlerde yalnız veya arkadaşları ile kalan öğrenciler, ikincisi ise babasının eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerdir.

**Anket Soru ve Yanıtları 1**

**Anket Soru ve Yanıtları 2**



## TARTIŞMA

Birinci soruda öğrencileri tıp fakültesi tercih sıraları sorulmuştur. Başarılı ve başarısız grubun Tıp fakültesi tercih sıralamasında anlamlı bir fark yoktur. Her iki grubun büyük çoğunluğu Tıp Fakültesi tercihini birinci sırada yapmıştır. Öte yandan Edirne ilinin coğrafik özelliğine bağlı olarak öğrencilerin büyük kısmının ilk tercihleri İstanbul Tıp Fakülteleridir.

İkinci olarak "Fakütemizi kazandığınız andaki duygunuz neydi?" sorusuna; ilk tercihlerini kazanamayan bu kitlenin hayal kırıklığı yaşadıkları tarzında yanıt verdikleri anlaşılmaktadır.

Üçüncü soruda öğrencilerin geldikleri yer sorulmuştur. Üniversitemize gelen öğrencilerin büyük çoğunluğu İstanbul'da ikamet eden öğrencilerdir. Büyük şehir imkanları ile büyümüşlerdir. Dördüncü soruda herhangi bir hayal kırıklığı olup olmadığı araştırılmıştır. Edirne 120 bin nüfusu ile İstanbul'un değil bir ilçesi, kimi muhtarlıklarından bile küçük olan bir şehirdir. İlk izlenimlerinde üzülenlerin sayısı çok gibi gözüksede nötr kalan ve sevinenler ile karşılaşıldığında anlamlı fark yoktur.

Beşinci soruda sosyal faaliyet varlığı ve sıklığı sorulmuştur. Sosyal faaliyet durumlarında bir fark saptanamamıştır. İki grubunda büyük çoğunluğunun bu faaliyetleri düzensiz olarak yaptıkları görülmektedir. Ancak küçük bir kısmı düzenli bir uğraşa sahiptir. Ancak başarı ve başarısızlığa bir etki saptanamamıştır.

Altıncı soruda eğitimcilerle olan ilişkileri sorgulanmıştır. Eğitimcilerle olan iletişim zayıf, orta ve kuvvetli olarak üç şekilde yorumlayan gruplar arasında da bir fark saptanamazken başarıya etkileride farksız bulunmuştur.

Yedinci sırada anatomi dersinin zorluğunu ve çalışırken ne hissettiğini sordugumuz soruda ise başarılı grubun bu dersi daha rahat çalıştığı anlaşılmaktadır. İki grubun da en çok yanıt verdiği sık ise zor ama zevkli seçeneğidir. Bu sonuç anatominin daha çok pratik ağırlıklı ve somut olarak işlenen bir ders olmasına, öğrencilerin insan materyali ile ilk kez bu derste yakından karşılaşmalarına bağlanabilir.

Sekizinci sırada öğrencilerin Edirne'de ki ikamet yerleri sorulmuştur. İkamet edilen yerin başarıya etkisi açık biçimde görülmektedir. Başarısız öğrencilerin büyük kısmı arkadaşları ile yada tek başlarına kiraladıkları evlerde yaşamaktadırlar.

Dokuzuncu soruda ailelerin gelir düzeyi sorgulanmıştır. Görüldüğü gibi çoğunluk düşük

ve orta gelir düzeyinde ki ailelerin çocuklarıdır. Yüksek gelir grubuna dahil ailelerin çocuklar artık tıp fakültesi tercih etmemektedirler. Başarıya etki açısından iki grup arasında bir fark saptanamamıştır.

Onuncu soruda geldikleri lise sorulmuştur çoğunluk normal lise mezunlarıdır, daha sonra Süper Lise ve Anadolu Liseleri gelmektedir. Başarıya etki açısından bir fark saptanmamıştır.

11. soruda babanın eğitim düzeyi sorgulanmıştır. Grafikten de anlaşılabileceği gibi babanın eğitim düzeyi yükseldikçe azalan bir başarı vardır. Bu sonuç şaşırtıcı olmakla birlikte, aile gelirinin sorulduğu soru ile birlikte düşünülmelidir. Yani eğitim düzeyi yüksek olan kısım ile düşük olanlar arasında gelir açısından bir fark yoktur. Bu sonuç günümüz yükselen değerlerinden olan para, kısa yoldan zengin olma kavramları ile değerlendirildiğinde babasının eğitim düzeyi yüksek ancak geliri diğerlerinden farksız çocuklar olumsuz etkileyebilir. İkinci bir olasılık çocuğun ilerleyen eğitimi ve başka bir şehirde olması nedeniyle artık aile tarafından kontrol edilememesi olabilir.

12. soruda annenin eğitim düzeyi sorulmuştur. Baba eğitim düzeyine göre daha düşük bir seviye tespit edilmiştir. Ancak başarıya etkisi saptanmamıştır.

13. Soruda ek bir işe çalışan öğrencilerin varlığı araştırılmıştır. Küçük bir kısım ek işlerde çalışmaktadır ama başarıya bir etki saptanmamıştır.

14. soruda ise ailede doktor olup olmadığı sorulmuştur. Bu sorunun amacı bir doktorun hayat tarzının bilerek tıp fakültesi tercihini yapıp yapmadıklarını öğrenmektir. Aile içinde bir örnek olmayan grup daha fazladır. Ancak başarıya bir etkisi saptanamamıştır.

Topluca bakacak olursak bu anket sonucuna göre başarılı grupta başarısız grup arasında sadece iki faktörün etkin olduğu görülmektedir. Bunlardan birincisi arkadaşları ile yada tek başına bir kiralık evde yaşayan öğrencilerin daha başarısız olduklarıdır. Bu öğrenciler günlük yaşam içinde birçok işlerini kendileri yapmakta, hayatlarını kendileri planlamaktadırlar. Ancak bu planlamanın öğrencinin daha önce ki hayatında bazı sorumluluklar almış olması ve benzer kararlar vermiş olması kendisi için olumlu kararlar almasına yardımcı olurken, ilk bağımsızlık deneyimini ve karar verme sürecini yaşayan öğrencilerde aynı olumlu kararları görmek zorlaşmaktadır.

Başarısız öğrenciler içerisinde bütünlemaleye kalanlar ve yıl kaybeden öğrenciler vardır. Bunlar ile yapılan görüşmelerde bazı ailelerin bu yıl kayıplarından haberleri olmadığı anlaşılmıştır. Öte yandan hiç şüphe yok ki günlük hayatın birtakım işlerini bu öğrenciler kendileri yapmak durumundadırlar. Ev işleri, yemek, bulaşık, faturaların ödenmesi gibi işler aileleri yerine artık kendileri tarafından yapılan işler haline gelmiştir. Ayrıca artık eski harçlıklarından çok daha büyük bir bütçeyi idare etmek durumunda olmaları düşünce yüklerinde artırmaktadır. İkinci olumsuz etki eden faktör ise babanın eğitim düzeyinin yükselmesidir. Bu konu daha derin biçimde araştırılması gereken bir konudur. Çünkü eğitim düzeyi yükselen babaların çocuklarında bir eğitim karşılığı elde edilen kazanımların somut olarak değerlendirilememesi yada bu kazanımların yaşadığımız yıllarda ön planda olmayı ile ilgili bir motivasyon eksikliği tarafımızdan düşünülmüştür. Bu toplumsal olarak eğitimim bize kazandırdıklarını daha az hissetmemize ve bu gerekliliği gözardı etmemize doğru bir gidişin sonucu olabilir.

Dünyada ve ülkemizde tıp eğitimi ve bu eğitimin sınırları ile ilgili bir çok araştırma vardır (1-3). Yine bu eğitimi tercih eden öğrenci profilleri ve başarıya etki eden faktörler de çeşitli araştırmalara konu olmuştur. Sosyoekonomik açıdan öğrenci dağılımını inceleyen çalışmaların birinde Malezyada Tıp fakültesini tercih eden öğrencilerin daha çok düşük sosyoekonomik seviyeden geldiği bildirilirken Hindistan kaynaklı bir araştırma ise düşük ve yüksek sosyoekonomik sınıflar arasında herhangi bir fark olmadığını bildirmiştir (4,5). Hindistan kaynaklı bir başka araştırmada ekonomik,

cinsellik, evlilik, çevreye uyum, din faktörü ve başarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiş ve erkek öğrencilerin daha çok probleme karşılaşıkları görülmüştür (6). Güney Afrika Cumhuriyeti'nde yapılan bir çalışmada ise öğrenci başvuru dağılımı yıllara ve cinsiyete göre incelenmiştir (7). Bu çalışmada Tıp Fakültesine başvuruların arttığı ve kız öğrenci oranının eskiye göre daha fazla olduğu bildirilmiştir. Fakültemiz ise 1984 yılında ÖYS'de %4 lük dilimden öğrenci alırken 90'lı yılların sonunda bu %14'lük dilime düşmüştür. Bu da yıllar geçtikçe daha başarısı düşük öğrencilerin Tıp Fakültemizi tercih ettiğini göstermektedir.

Acuner ve ark.larının çalışmalarında ise tıp fakültesi anatomi dersinde öğrenme süreci irdelenmiş ve sorunlar ortaya konmuştur. Bu sorunların öne çıkanları ise öğrenci fazlalığı ve mekan yetersizliği olarak gözükmektedir (8). Bu faktörelerde öğrenme sürecinde negatif etkisi olan komponentlerdir (9). Yine Cankur tarafından yapılan çalışmada Asya ülkelerindeki anatomi öğretimi incelenmiş ve ülkemize göre daha efektif olduğu sonucuna varılmıştır (10).

## SONUÇ

Tıp eğitimi ve öğrenci sorunlarını inceleyen çok sayıda çalışma vardır. Bizim çalışmamız ise başarı kriteri esas alınarak yapılmış bir çalışmadır ve bu ankette başarıya olumsuz etki eden iki faktör evde tek başına veya arkadaşları ile ikamet etmek ve baba eğitim düzeyinin yüksek olmasıdır.

Bu tür çalışmaların geliştirilerek yapılması sorunları tespit etmek ve sonrasında çözüm üretmek için faydalayacağı, daha nitelikli ve bütünsel bir tıp öğrenimi için ise temel oluşturacağı, açıklıkta.

## KAYNAKLAR

1. TBMM Araştırma Komisyonu. Türkiye'de Tıp Eğitimi Öğrenci Boyutu. Ankara: 1991: 34-35, 134-135.
2. Holdrinet RSG, Bulte JA, Oesburg B, Moel MP: Curriculum innovation in medicine case history Nijmegen. Faculty of Medical Sciences. University of Nijmegen, Netherlands, 1997: 1-9.
3. Garland T. Primary care in underserved areas and medical center. The new Eng. Journ. of Med. 1990; 322:703.
4. Razali SM. Medical school entrance and career plans of Malaysian medical student. Med. Educ. 1996 ; 30: 418-423.
5. Ramalingaswami P. Specialty choice of medical students in India. Med. Educ. 1987;21:53-58.
6. Singh JG, Basu CK, Singh S. Problems of medical students in India. Med. Educ. 1983: 17(6): 349-353.
7. Colborn RP, Kent AP, Leon B. The changing medical student population at the University of Cape Town. S. Afr. Med. J. 1995; 85 : 256-261.
8. Acuner AM, Yalçın M, Ersoy M, Tekdemir İ, Ersoy F. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi dersine ilişkin Öğretme-öğrenme sürecinin değerlendiril-

- mesi. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası 1999; 52: 211-218.
9. Sönmez V: Program geliştirmede öğretmen el kitabı. 7. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık 1994:123-124.
10. Cankur Ş. Anatomi Öğretiminde Asya Ülkeleri ile yapılan bir karşılaştırma. VI. Ulusal Anatomi Kongresi Bildiri Özeti Kitabı 1997;23.